

Surowce mineralne

Budowa geologiczna

Przeważająca część powiatu włoszczowskiego położona jest w szerokim obniżeniu zwanym Niecką Miechowską (Nidziańską). Pozostały obszar powiatu, obejmujący wschodnie fragmenty gmin Kluczewsko i Krasocin, znajduje się w obrębie mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Starsze, paleozoiczne utwory znane są jedynie z profili głębokich otworów wiertniczych. Obydwie jednostki geologiczne, Niecka Nidziańska i obrzeżenie mezozoiczne zbudowane są z osadów mezozoicznych, głównie kredowych.

Najstarszymi utworami, niekiedy odsłaniającymi się na powierzchni, są: triasowe piaskowce, iłowce i mułowce. Jura reprezentowana jest przez: zlepieńce, piaskowce, mułowce, żwiry, iły oraz bardzo zmienne litologicznie wapienie. Utworami dominującymi w budowie geologicznej powiatu są osady kredy o znacznej miąższości. Kreda wykształcona jest w postaci: piaskowców, łupków marglistych, wapieni, geż, margli i opok, czasem z krzemieniami i czertami. Z utworów jurajskich i kredowych zbudowane są pasma wzniesień, pagóry i garby wyraźnie zaznaczone w morfologii terenu, gdzie w wielu miejscach można obserwować wychodnie osadów na powierzchni. Najmłodsza era, kenozoiczna, reprezentowana jest głównie przez osady czwartorzędowe. Starsze, trzeciorzędowe utwory występują jedynie w formie niewielkich, nieregularnych płatów w gminach: Krasocin, Włoszczowa i Secemin. Utwory trzeciorzędowe to: iły, mułki, ziemia krzemionkowa i piaski żelaziste. Osady czwartorzędowe pokrywają znaczną powierzchnię powiatu. Reprezentowane są przez: piaski, żwiry, gliny zwałowe, iły oraz najmłodsze utwory tarasów zalewowych rzek: piaski, mady i występujące na rozległych połaciach, namuły torfiaste i torfy.

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Zasoby surowców mineralnych

Udokumentowane złoża surowców węglanowych występują jedynie w gminie Krasocin. Tu eksploatowane jest na skalę przemysłową, złożo wapieni jurajskich - "Bukowa". Kopalina występująca w złożu wykazuje przydatność zarówno do produkcji cementu, jak i wapna. Przedsiębiorstwo "Lhoist Bukowa" wykorzystuje eksploatowany surowiec do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych wypalanych i niewypalanych (wapno hydratyzowane, wapno palone mielone, wapno palone w bryłach, nawozy tlenkowe oraz wyroby niewypalane: sorbenty, mączkę wapienną, pył do hamowania wybuchów, kredę malarską, kredę pastewną i kamień wapienny). Ponadto na terenie gminy udokumentowano duże złożo wapieni - Krasocin, które ma stanowić rezerwę surowcową, gdy wyczerpią się zasoby złoża Bukowa. Zasoby szacunkowe lub perspektywiczne określono dla złóż: Oleszno, Wola Świdzińska, Huta Stara, Mieczyn i Występy.

Piaski na obszarze powiatu są kopaliną występującą dość powszechnie. Reprezentują one różnowiekowe serie bardzo zróżnicowane genetycznie i litologicznie, a w efekcie charakteryzują się zmiennymi właściwościami i cechami jakościowymi. Dlatego też surowiec ten może mieć różnorodne zastosowanie. Piaski budowlane udokumentowano w złożach: Oleszno, Chotów, Nadolnik, Wojciechów oraz w złożu Dąbrowa-Kąty. Aktualnie wydobywanie prowadzone jest w złożach: Pilczyca, Czarna II i Jeziorna Góra. Oprócz ww. istnieje jeszcze szereg złóż, dla których określono zasoby szacunkowe. Są to: Kluczewsko, Komorniki, Oleszno, Chotów, Wymysłów, Kurzelów, Niedźwiadek, Jeżowice, Wola Wiśniowa, Motyczno, Celiny i Psary. Piaski stosowane do produkcji cegły wapienno-piaskowej (silikatów) do niedawna pozyskiwane były ze złoża Ludynia, obecnie wydobywanie prowadzi się jedynie ze złoża Czostków. Produkcja betonów komórkowych prowadzona jest z wykorzystaniem surowca ze złoża Żeliszawice, udokumentowano złożo Myny-Czarna, a zasoby szacunkowe podano dla złoża Komparzów. Piaski formierskie zostały udokumentowane w złożu Brzeście, a zasoby szacunkowe określono dla niewielkiego złoża Ludynia.

Występujące na terenie powiatu **gliny zwałowe** mogą potencjalnie stanowić surowiec dla niewielkich zakładów ceramiki budowlanej (produkcja cegły pełnej). Obecnie nie prowadzi się wydobywania, nie ma też udokumentowanych złóż tego surowca. Dla złóż: Sułków, Nowy Dwór, Krasocin, Bebelno, Marchocice, Kwilina i Chlewice określono jedynie zasoby szacunkowe.

Złożo **ziemi krzemionkowej** (opoki odwapnionej) Dąbrówka znajduje się w południowo-wschodniej części gminy Krasocin. Ziemia krzemionkowa może mieć zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu: odlewniczym, chemicznym, materiałów budowlanych, ale głównie jako mączka izolacyjna. Aktualnie złożo nie jest eksploatowane.

Torfowiska zajmują znaczne obszary powiatu włoszczowskiego. W latach 60-tych i 70-tych, gdy nie kładziono tak dużego nacisku na ochronę zasobów przyrody, udokumentowano wstępnie wiele złóż torfu biorąc pod uwagę jego wartość opałową. Podobnie zasoby szacunkowe określono dla złóż: Lipia Góra, Oleszno, Gnieździska, Dolina Czarnej Strugi i na południu powiatu: Dolina Rzeki Zwleczy i Jeżówki, Kuczków-Michałów, Drochlin-Kuczków, Bieganów, Dolina Rzeki Białej Nidy, Dolina Rzeki Pilicy. Generalnie są to torfowiska niskie, budowane przez torfy trzcinowe i turzycowe, o miąższości do 3,0 m. Charakteryzują się one stosunkową słabą wartością opałową. Przy ewentualnej eksploatacji straty wynikające ze zniszczenia środowiska byłyby niewspółmiernie duże w odniesieniu do wartości pozyskanego surowca. Aktualnie, gdy ochrona naturalnych zasobów przyrody jest czynnikiem decydującym, możliwość eksploatacji torfów, zwłaszcza na większą skalę, w zasadzie jest wykluczona.